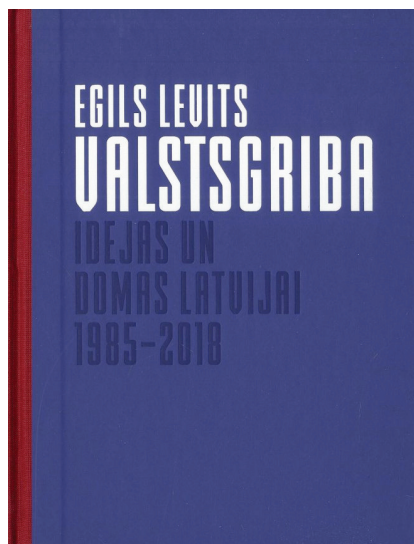

VALSTSGRIBA. IDEJAS UN DOMAS LATVIJAI 1985–2018

Egils Levits

Valstsgriba. Idejas un domas Latvijai 1985–2018

Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2018

Šā gada 15. februārī Latvijas Universitātes Lielajā aulā tika atvērta Egila Levita grāmata “Valstsgriba”, kuru sastādījusi Rudīte Kalpiņa un kura iznākusi Latvijas Vēstneša apgādā. Šajā krājumā apkopoti Egila Levita periodikā un citviet publicētie raksti, runas un intervijas vairāk nekā trīsdesmit gadu garumā. Grāmatā ir 843 lappuses. Tomēr tā visupirms un galvenokārt ir ievērojama ne tik daudz šā apjoma dēļ, bet gan tajā risināto jautājumu dēļ, jo, kā norāda grāmatas apakšvirsraksts, grāmatā vienuviet ir apkopotas Egila Levita domas un idejas Latvijai.

Vienā teikumā raksturojot grāmatas saturu — tā ir Egila Levita pamatota Latvijas valsts filozofija konkrētajos Latvijai raksturīgajos vēsturiskajos un politiskajos apstākļos. *Latvijas valsts filozofija!* Kopš valsts dibināšanas pirms 100 gadiem, kad pirmais Latvi-

jas Valsts prezidents Jānis Čakste kā jurists un politiķis definēja tobrīd izveidojušos izpratni par nepieciešamību latviešu tautai dibināt savu valsti. Turpmākajos valsts attīstības posmos dziļas, zinātnē un pasaules pieredzē balstītas analīzes par Latvijas valsti, tās būtību un esību nebija. Valsts filozofija ir starpdisciplinārs jautājums. Egila Levita priekšrocība ir tajā, ka viņš ir jurists, politologs, filozofs un vēsturnieks. Tieši plašās zināšanas ir pamatā spējai un kompetencei, analizējot procesus Latvijā, formulēt tādas atziņas, kas gulst Latvijas valsts pastāvēšanas pamatojumā.

Lai lasītājs labāk orientētos daudzajās grāmatas lappusēs, būtu izceļami galvenie tematiskie akcenti, kas nosaka grāmatas raksturu. Proti, grāmatā apkopota Egila Levita analīze par Latvijas prettiesisko okupāciju un valsts neatkarības atgūšanas tiesisko

pamatojumu vēl laikā, kad Latvija atradās PSRS varā. Lasītājam paveras plašas iespējas saprast to, cik sarežģītas izšķiršanās bija jāpaveic Augstākajai Padomei, gan pieņemot 1990. gada 4. maija Neatkarības deklarāciju, gan darbojoties divvaldības periodā līdz 1991. gada 21. augustam. Grāmatā ir Egila Levīta idejas un priekšlikumi par Satversmes darbības atjaunošanu un pamatojums tam, kāpēc Satversme nemainīgi ir Latvijas valsts esības pamats. Protams, viena no galvenajām tēmām ir demokrātiskas tiesību sistēmas sakārtošana pēc ilgajiem totalitārisma gadiem.

Grāmatā apkopotas jurista un politologa Egila Levīta analīzes visos ar Latvijas neatkarības un demokrātiskās valsts iekārtas atjaunošanu saistītajos jautājumos. Gribētu uzsvērt, ka Egila Levīta savulaik pausto skatījumu uz to vai citu problēmu ir vērtīgi salīdzināt ar tiem risinājumiem, kas tikuši Latvijā ieviesti, un redzēt, kur ir izdevies pieņemt pareizos lēmumus un kur esam kļūdījušies. Krājums dos arī šādu iespēju.

Gribētu pievērst īpašu uzmanību krājuma pēdējiem diviem rakstiem. Proti, "Latvijas tiesību attīstība kopš 1990. gada — no padomju sistēmas uz modernu Eiropas Savienības dalībvalsts tiesību sistēmu" un "Valstsgriba". Šie raksti ir ar programmatisku ievirzi, ar skatu nākotnē. Valstsgriba ir pamatā valsts dibināšanai un valsts pastāvēšanai. Laiks iet, un apstākļi mainās, un šajā mainīgajā pasaulē valstsgriba ir nepārtraukti jāuztur un jāpilnveido. Kā skaidro Egils Levīts, "demokrātiskā valstī nācījas pašnoteikšanās tiek nepārtraukti īstenota katru dienu — tā izpaužas cilvēku darbībā, rīcībā, sabiedrības dzīvē atbilstoši demokrātiskā procesā pašas pieņemtajiem noteikumiem". Savukārt Satversme šobrīd skaidri nosaka, ka latviešu nācījas valstsgriba valsts ietvaros pašnoteikties katru dienu ir negrozāma. Šī ir Latvijas valsts filozofijas pamattēze.

Ineta Ziemele